

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษานิทานพื้นบ้านไทได้คง มณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน ในการวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อให้เห็นถึงวิถีชีวิต ประเพณี ความเชื่อ และค่านิยมของชาวไทได้คง โดยผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทางและการค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิทานพื้นบ้าน ภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมไทได้คงและนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าโดยใช้วิธีพรรณนาวิเคราะห์

สรุปผลการศึกษา

ผู้วิจัยสรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

1. การจำแนกประเภทของนิทานพื้นบ้านไทได้คง

จากการรวบรวมนิทานพื้นบ้านไทได้คงจากวิทยากร 4 คน พบว่า นิทานไทได้คงที่รวบรวมมาทั้งหมด 71 เรื่องนั้น สามารถแบ่งออกเป็น 10 ประเภท ได้แก่ นิทานเทพปกรณัม หรือ เทพปกรณัม 4 เรื่อง นิทานศาสนา 8 เรื่อง นิทานคติ 15 เรื่อง นิทานมหัศจรรย์ หรือเทพนิยาย 2 เรื่อง นิทานชีวิต 4 เรื่อง นิทานประจักษ์ 7 เรื่อง นิทานอธิบายเหตุ 13 เรื่อง นิทานสัตว์ 6 เรื่อง นิทานเรื่องผี 3 เรื่อง นิทานอื่นๆ อีก 9 เรื่อง ตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 การจำแนกประเภทนิทานพื้นบ้านไทได้คง

ประเภทนิทาน	ชื่อเรื่องนิทาน
นิทานเทพปกรณัม หรือ เทพปกรณัม 4 เรื่อง	1. เรื่องที่ 3 การสร้างโลก (โก่สร้างดวงฟ้าตั้งหลังลิน) 2. เรื่องที่ 4 กำเนิดมนุษย์ (ก๊นลูกถือมา) 3. เรื่องที่ 30 ที่มาของวันสงกรานต์ (อาสื่อซ้วนถ่า) 4. เรื่องที่ 42 พระจันทร์และพระอาทิตย์ (หุนเดือนตั้งถ้างวัน)

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ประเภทนิทาน	ชื่อเรื่องนิทาน
นิทานศาสนา 8 เรื่อง	1. เรื่องที่ 17 ปู่ขวัญข้าว (หนึ่ง) {ปู่ฮ้วนข้าว (สิ่ง)} 2. เรื่องที่ 18 ปู่ขวัญข้าว (สอง) {ปู่ฮ้วนข้าว (สอง)} 3. เรื่องที่ 50 ปล่อยชีวิต (ปลอยโตจื่อ) 4. เรื่องที่ 55 ทำไมคนมีความเป็นอมตะ (ก๊วนก้อบสางมีจ๊าด เกิดจ๊าดตาย) 5. เรื่องที่ 65 เซ่นไหว้ผู้ตาย (หนึ่ง) {หลู่ก๊วนตาย (สิ่ง)} 6. เรื่องที่ 66 เซ่นไหว้ผู้ตาย (สอง) {หลู่ก๊วนตาย (สอง)} 7. เรื่องที่ 68 ผังศพอย่างไรดี (ดีหื้อล่อยก๊วนตาย) 8. เรื่องที่ 70 พระเจ้าเป็น (เจ้าพะละหลิบ)
นิทานคติ 15 เรื่อง	1. เรื่องที่ 2 ทำงานวันเดียวกินได้ทั้งชาติ (เห็ดกันหวันลึงกินไล่ตั่งจ๊าด) 2. เรื่องที่ 7 แม่เลี้ยง (เมสึด) 3. เรื่องที่ 8 นกโก้ว (โลกโก้ว) 4. เรื่องที่ 10 มีอะไรต้องช่างสังเกตต้องช่างถาม (โห้บจ้อลวมตั่งสู๊เก็ดว้ยไ้ถาม) 5. เรื่องที่ 11 ใคร ๆ ก็มีความสามารถทั้งนั้น (เผอโดมีตั่งกึด) 6. เรื่องที่ 13 ขยาดคหอม (หายโตคหอม) 7. เรื่องที่ 14 เขี้ยวเป่าปี่ (โห้งเป่าปี่) 8. เรื่องที่ 19 นกโก้ว (โลกกว้าง ๆ) 9. เรื่องที่ 31 โองปลาส้ม (เอียงปาส้ม) 10. เรื่องที่ 44 ผู้ที่ชอบต่อเสียดจะช่วยเหลือ (ก๊วนโส่หยงเป็นซุ่มโดปู่เจ้า) 11. เรื่องที่ 56 คำกับแดงเปลี่ยนกันไม่ได้ (ถ้าเลี้ยงยังหื้อเปียนไล่)

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ประเภทนิทาน	ชื่อเรื่องนิทาน
นิทานคติ 15 เรื่อง (ต่อ)	12. เรื่องที่ 57 ไม่รู้จักแยกแยะความดีความเลว (หนึ่ง) {ดวงลี ดวงจ้ำอ้าสู (ถึง)} 13. เรื่องที่ 58 ไม่รู้จักแยกแยะความดีความเลว (สอง) {ดวงลีดวง จ้ำอ้าสู (สอง)} 14. เรื่องที่ 59 ไม่รู้จักแยกแยะความดีความเลว (สาม) {ดวงลีดวง จ้ำอ้าสู (สาม)} 15. เรื่องที่ 69 สุสานปลิง (ป่าฮิวบิง)
นิทานมหัศจรรย์ หรือเทพนิยาย 2 เรื่อง	1. เรื่องที่ 9 แย่งลูกกัน (หิมลูกกัน) 2. เรื่องที่ 12 เสือออกตัญญู (สือขั้วมหมาวมีผู้แก้หู หนต่างยังให้กิน ลือเจ้าตัวยาเต้)
นิทานชีวิต 4 เรื่อง	1. เรื่องที่ 16 เพื่อนสนิทสองคน (ไปฮู้สองโก้) 2. เรื่องที่ 45 พันยกรรมของพ่อ (ห้ามสั่งโป) 3. เรื่องที่ 48 วันภัยพิบัติ 4. เรื่องที่ 49 สิ่งที่ไม่เป็นมงคล (ลองอ้าลี)
นิทานประจำถิ่น 7 เรื่อง	1. เรื่องที่ 35 หมู่บ้านฮ้างชะ (ม่านฮ้างชะ) 2. เรื่องที่ 36 หมู่บ้านลำลึ่ม (ม่านลำลึ่ม) 3. เรื่องที่ 37 หมู่บ้านหลวงเยี่ยง (ม่านหลวงเยี่ยง) 4. เรื่องที่ 38 หมู่บ้านลักจ้าง (ม่านลักจ้าง) 5. เรื่องที่ 39 หมู่บ้านลำป่ง (ม่านลำป่ง) 6. เรื่องที่ 40 หมู่บ้านวอด (ม่านวอด) 7. เรื่องที่ 41 หมู่บ้านกว้างมู้ (ม่านกว้างมู้)

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ประเภทนิทาน	ชื่อเรื่องนิทาน
นิทานอธิบายเหตุ 13 เรื่อง	1. เรื่องที่ 5 ทำไมควายต้องไถนา (ฮ้ายก๊อบสังไล่ไถล่า) 2. เรื่องที่ 20 ทำไมควายไม่มีฟันบน (ฮ้ายก๊อบดีสังยังมี หิวไก่ลือ) 3. เรื่องที่ 25 ทำไมเปิดฝักไข่ไม่เป็น (เปิดหีตศางยังง้ำมให้) 4. เรื่องที่ 27 หมาเป็นผู้ที่นำพันธุ์ข้าวให้มนุษย์ (หมาป่าฟันข้าวม้าหือก๊วน) 5. เรื่องที่ 28 ทำไมข้าวเม็ดเล็ก (เม็ดข้าวก๊อบสางเม็ดเอ็น) 6. เรื่องที่ 29 คำนานวันสงกรานต์ (ปมชวนล่า) 7. เรื่องที่ 32 ทำไมหงอนไก่มีสีแดง (ฮ้วนไก่ก๊อบสางเสียง) 8. เรื่องที่ 33 ดาวหางใด (ดาวหางใด) 9. เรื่องที่ 60 ทำไมต้องสัก (ก๊อบสางซำฮ้าง) 10. เรื่องที่ 61 ที่มาของเหล่า (เหล่าหือเป็นม้า) 11. เรื่องที่ 62 ทำไมแม่น้ำลาวไม่มีก้อนหิน (ล่ำม้าวหลงก๊อบสางอ่ำมี้ก้อนหิน) 12. เรื่องที่ 64 คนไททำไมต้องขึ้นบ้านใหม่ (ได้ก๊อบสางฮั่นเฮือนใหม่) 13. เรื่องที่ 67 วันปีใหม่ทำไมต้องก่อเจดีย์ทราย ต้องปล่อยโคมไฟและปล่อยประทัดขึ้นฟ้า (วันปีใหม่ได้ก๊อบสางโก้วว้างมู้ทร้ายต่างป๋อยฮังคังต่าง กว้างต่างฮั่นฟัก)
นิทานสัตว์ 6 เรื่อง	1. เรื่องที่ 21 หัวงูและหางงูเถียงกัน ใครดีกว่าใครเป็นใหญ่ (ไอ้ฮู้หางงูโพวา ไก้วโพวหือ) 2. เรื่องที่ 22 นกสองหัว (โลกสองไอ้) 3. เรื่องที่ 23 หมาดกบ่อน้ำ (หมาแหวนล่าหม่อ)

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ประเภทนิทาน	ชื่อเรื่องนิทาน
นิทานสัตว์ 6 เรื่อง (ต่อ)	4. เรื่องที่ 24 ทำไมหมาขอมอยู่กับคน (ก๊อบตางหมาให้อยู่ดื้อก๊วน) 5. เรื่องที่ 46 กษัตริย์เมืองสุหวันหล้าและนกยางเขนตัวฉลาด (หุนโหห้ามสุหวันหล้าตั้งกาจ้อเหล็ก) 6. เรื่องที่ 54 ศาสนิกชน (เจ้าพระกำ)
นิทานเรื่องผี 3 เรื่อง	1. เรื่องที่ 51 ผีพ่อ (หนึ่ง) {ผีพ่อ (สิง)} 2. เรื่องที่ 52 ผีพ่อ (สอง) {ผีพ่อ (สอง)} 3. เรื่องที่ 53 ผีป่าทึบ (ผียาห่วย)
นิทานอื่นๆ 9 เรื่อง	1. เรื่องที่ 1 กลืนอาหารจะหายไปได้อย่างไร (อายุข้าวอายุผักยังไม่วาย) 2. เรื่องที่ 6 ใครเป็นคนขโมยควาย (เผอเป็นก๊วนลักโจ้) 3. เรื่องที่ 15 พระเหลวไหล (ป๋องก็อ้าสึด) 4. เรื่องที่ 26 หน้่าพุ่มพวงและข้าว (หวางต้างข้าว) 5. เรื่องที่ 34 คนโง่ขายเกลือ (ก๊วนจ้อก้ากเกอ) 6. เรื่องที่ 43 หมอดูเชื่อฟังคำพูดหมา (หมอดักกะล้าหย่อมห้ามหมา) 7. เรื่องที่ 47 ชายตาบอดและชายชาติด (หม่าวตาบอดตั้งหม่าวหาดัง) 8. เรื่องที่ 63 กฎหมายที่กษัตริย์ตั้งไว้ (อู๊ป่าแด่หุนโหห้าม) 9. เรื่องที่ 71 อาส้อมมาจากไหน (อาส้อมลูกถ้อม้า)

2. การศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านไทใต้คง การศึกษาวิเคราะห์ภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านไทใต้คงโดยวิธีการและขอบเขตดังกล่าว สามารถสรุปได้ ดังต่อไปนี้

2.1 วิถีชีวิต

ด้านประกอบอาชีพ พบว่า ในนิทานพื้นบ้าน ชาวไทใต้คงประกอบอาชีพเกษตรกรรม อาทิเช่นทำนา ทำไร่ ตัดฟืน ค้าขาย และรับจ้าง เป็นต้น

ด้านอาหารการกินและเครื่องดื่ม พบว่า อาหารส่วนใหญ่อยู่ในรูปของการถนอมอาหาร เช่น ปลาต้ม ผักต้ม เนื้อแห้ง และถั่วเหลืองหมัก เป็นต้น ส่วนเครื่องดื่มก็คือ เหล้า

ด้านเครื่องมือและเครื่องใช้ พบว่า มีการใช้มีด ไร่ ไร่ ครกกระเดื่อง ตะกร้า จอบ หม้อ กระบุง เป็นต้น

ด้านลักษณะสังคม พบว่า ในสังคมไทใต้คงสมัยก่อนมีการแบ่งชนชั้นทางสังคม ได้แก่ ชนชั้นกษัตริย์ เศรษฐี และคนจน

ด้านระบบครอบครัว สังคมไทใต้คงเป็นสังคมที่มีครอบครัวขนาดเล็ก ซึ่งประกอบด้วย พ่อ แม่ ลูก ตามลักษณะการเล่านิทานพื้นบ้านไทใต้คง สมาชิกอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องเล่าจะไม่ได้ รับการเอ่ยถึง

2.2 ประเพณี

ด้านประเพณีชีวิต พบว่า ชาวไทใต้คงให้ความสำคัญเกี่ยวกับงานศพมาก ความหลากหลายทางด้านประเพณีสังคม พบว่า ในสังคมไทใต้คงมีประเพณีขึ้นบ้านใหม่ ประเพณีวันสงกรานต์ ประเพณีปล่อยชีวิต ประเพณีงานข้าวใหม่ และประเพณีการตั้งชื่อหมู่บ้าน

2.3 ความเชื่อ

ความเชื่อที่พบในนิทานพื้นบ้านไทใต้คงได้แก่ ความเชื่อเดิมที่สืบทอดมา ความเชื่อเรื่องผี เรื่องพ้าย และเรื่องเงือก ความเชื่อศาสนา ความเชื่อเรื่องสัตว์ ความเชื่อเรื่องศักดิ์สิทธิ์ ความเชื่อเรื่องฝัน และความเชื่อเรื่องมงคล และอวมงคล

2.4 ค่านิยม

จากนิทานพื้นบ้านพบว่า สังคมไทใต้คงมีความหลากหลายทางด้านค่านิยม อาทิเช่น ค่านิยมทางด้านการสั่งสอน ค่านิยมการยกย่องความขยันหมั่นเพียร ค่านิยมการยกย่องความฉลาด ค่านิยมด้านศีลธรรม ค่านิยมไม่ท้อแท้ มีความตั้งใจ ความมานะ พยายาม และมุ่งมั่น ค่านิยมความมี

เมตดา และค่านิยมการตั้งชื่อคนและชื่อหมู่บ้าน

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์นิทานพื้นบ้านไทใต้คง มณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน ทั้งหมด 71 เรื่อง พบว่า นิทานพื้นบ้านได้สะท้อนให้เห็นถึงสังคมไทใต้คงได้หลายแง่ หลายมุมมอง

ภาพสะท้อนวิถีชีวิต พบว่า การประกอบอาชีพของชาวไทใต้คงในสมัยโบราณ ชนชั้นสามัญมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ลำบากยากจน ด้วยลักษณะภูมิประเทศของใต้คงมีทั้งภูเขาและที่ราบ อีกทั้งยังมีแม่น้ำลำธารสายใหญ่ ๆ ไหลผ่าน ทำให้ใต้คงมีความอุดมสมบูรณ์ การเพาะปลูกได้ผลดี ภูเขามิป่าไม้ขึ้นหลายชนิด รวมทั้งป่าไผ่ ชาวไทใต้คงในนิทานพื้นบ้านจึงประกอบอาชีพเกษตรกรรม เข้าป่าหาพืช ถั่วขวยและรับจ้าง ชีวิตผูกพันอยู่กับธรรมชาติรอบ ๆ กาย และอาศัยผลิตผลจากธรรมชาติในการดำรงชีวิต

ด้านอาหารการกินและเครื่องดื่ม ชาวไทใต้คงรู้จักวิธีการถนอมอาหารและแปรรูปอาหารด้วยวิธีต่าง ๆ อันเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน เช่น การทำปลาต้ม ผักต้ม เนื้อแห้ง และถั่วเหลืองหมัก เป็นต้น หรือการนำข้าวมาไม่เ็นแป้งเพื่อทำอาหารประเภทเส้น ๆ หลายชนิด เช่น ข้าวซอย ข้าวเส้น ตลอดจนการนำข้าวมาหมักเป็นเหล้า ชาวไทใต้คงสามารถเก็บพืชผักไว้รับประทานในฤดูหนาวด้วยวิธีเก็บผักใส่ในโอ่งแบบโบราณปิดฝาแล้วนำน้ำหรือเกลือเทลงในขอบฝาเพื่อไม่ให้มีช่องว่างที่จะทำให้ออกซิเจนเข้าไปทำให้ผักเปลี่ยนสีและรสชาติได้ ผักดองที่เรียกว่าผักต้มนั้นตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบันเป็นกับข้าวประจำโต๊ะของชาวไทใต้คง ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ชาวไทใต้คงยังคงรักษารูปแบบและวิธีการทำอาหารแบบเดิม ไว้ได้เป็นอย่างดี แม้กระทั่งการรับประทานข้าวเจ้าเป็นหลัก ผู้เฒ่าผู้แก่เล่าว่า ชาวไทใต้คงรับประทานข้าวเจ้าเป็นอาหารหลักมานานแล้ว

ด้านเครื่องมือเครื่องใช้ที่ส่วนใหญ่ทำด้วยไม้ สะท้อนให้เห็นว่าบนภูเขาของเมืองใต้คงมีป่าไม้ที่สมบูรณ์เป็นจำนวนมาก ตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบันมีการนำไม้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน นอกเหนือจากจะนิยมนำหน่อไม้มาทำเป็นอาหารแล้ว ยังมีการนำไม้มาใช้ในการก่อสร้าง และนำมาจักสานเป็นเครื่องใช้ต่าง ๆ อาทิเช่น กระบุง ตะกร้า เสื่อ เป็นต้น ในชีวิตปัจจุบัน ถึงแม้ว่ามีเครื่องมือเครื่องใช้ยุคใหม่เกิดขึ้นมากมายแต่ชาวไทใต้คงก็ยังคงใช้เครื่องมือเครื่องใช้ดังกล่าวเหมือนเดิม ซึ่งแสดงว่าชาวไทใต้คงได้สืบทอดภูมิปัญญาของบรรพบุรุษจนถึงปัจจุบันเป็น

อย่างดี เข้าใจใช้ผลิตจากธรรมชาติให้เกิดประโยชน์และยังสืบทอดจนถึงทุกวันนี้

ด้านชนชั้นทางสังคม ลักษณะชนชั้นของสังคมไทยได้คงในนิทานพื้นบ้านประกอบด้วย ชนชั้นกษัตริย์ เศรษฐี และคนจน กษัตริย์เป็นชนชั้นสูง รองลงมา คือ เศรษฐี ซึ่งเป็นผู้มั่งมีทรัพย์สินเงินทอง มักจะรังเกียจ รังแกและเอาเปรียบคนจนซึ่งเป็นชนชั้นล่าง ปัจจุบันระบบกษัตริย์ได้ถูกยกเลิกไปแล้ว เหลือเพียงชนชั้นกลางและชนชั้นล่าง ซึ่งก็คือเศรษฐี และคนจน ในสังคมปัจจุบัน โดยเฉพาะเรื่องความไม่เท่าเทียมกัน และเรื่องเศรษฐีรังเกียจคนจนยังคงมีอยู่ แต่เห็นไม่ชัดเท่าสมัยก่อน แต่เรื่องเอาเปรียบคนจนยังมีให้เห็นชัดเจน เช่น นายทุนซึ่งเป็นผู้มั่งมีทรัพย์สินเงินทองเอาเปรียบชาวนาชาวไร่ที่มีฐานะต่ำกว่าตน ในนายทุนสั่งให้ชาวนาชาวไร่ปลูกพันธุ์พืชตามที่กำหนด แต่พอถึงเวลารับซื้อชาวนาชาวไร่ก็จะถูกเอาเปรียบ ด้วยการที่นายทุนจะรับซื้อพันธุ์พืชในราคาที่ต่ำกว่าราคาที่กำหนดไว้ตั้งแต่ต้น หากชาวนาชาวไร่ไม่ยอมนายทุนก็จะยกเลิกการรับซื้อ ซึ่งพันธุ์พืชที่ผลิตมาจำนวนมากนั้นจะเน่าเสียก่อนจำหน่ายหมด ชาวนาชาวไร่ต้องยอมขายให้นายทุนในราคาถูกหรือบางครั้งนายทุนไม่รับซื้อตามจำนวนที่กำหนดตกลงกันไว้ตั้งแต่ต้น ด้วยเหตุผลต่าง ๆ นา ๆ ทำให้ชาวนาชาวไร่ตกเป็นฝ่ายเสียผลประโยชน์เพียงฝ่ายเดียว (พึงเสียงเงิน, สัมภาษณ์, 1 มิถุนายน 2553)

ด้านระบบครอบครัว ในสังคมไทยได้คงนั้นมีครอบครัวขนาดเล็ก มีพ่อเป็นผู้นำ เป็นครอบครัวแบบหัวเดียวเมียเดียว สมาชิกครอบครัวประกอบด้วยพ่อ แม่ ลูก ครอบครัวหนึ่งมักมีลูกสองคน แต่บางครอบครัวมีมากกว่าสอง พ่อ แม่ ลูกจะช่วยกันประกอบอาชีพ ตามลักษณะการเล่านิทานพื้นบ้านไทยได้คง นิทานพื้นบ้านไทยได้คงที่รวบรวมมานั้นไม่ปรากฏว่ามีครอบครัวขนาดใหญ่ที่มีคนหลายรุ่นและสมาชิกหลายคน ส่วนมากจะเป็นครอบครัวที่มีสมาชิกในครอบครัวเพียงสามสี่คนตามลักษณะการเล่านิทานพื้นบ้านไทยได้คง แต่ในชีวิตจริงแล้วลักษณะครอบครัวไม่ได้เป็นไปตามที่กล่าวไว้ในนิทาน เพราะ โดยปกติแล้วก่อนแต่งงานลูกจะอาศัยอยู่กับพ่อแม่ ช่วยกันทำมาหากินทั้งครอบครัว พอแต่งงานมักจะแยกออกจากบ้านของพ่อแม่ไปก่อตั้งบ้านเรือนของตน โดยทั่วไปลูกชายคนสุดท้องแม่แต่แต่งงานแล้วก็มักจะอยู่กับพ่อแม่ตลอดเพื่อเลี้ยงดูพ่อแม่ ไม่ค่อยมีครอบครัวแบบลูกชายหลายคนเมื่อแต่งงานแล้วยังคงอาศัยอยู่ด้วยกันกับพ่อแม่ เพราะฉะนั้นครอบครัวในสังคมไทยได้คงจึงเป็นครอบครัวขยาย ซึ่งประกอบด้วย ปู่ ย่า (ตา ยายกรณีฝ่ายชายย้ายไปอยู่บ้านฝ่ายหญิง) พ่อ แม่ และลูก สามรุ่นด้วยกัน

ในชีวิตประจำวันของชาวไทยได้คงมีการกำหนดหน้าที่ของสมาชิกไว้ ลูกสะใภ้ต้องทำ

หน้าที่ตามหน้าที่ดูแลสามีรวมถึงพ่อแม่ของสามี เช่นเวลากินข้าวต้องให้สามีและพ่อแม่กินก่อน ลูกสะใภ้ต้องแยกโต๊ะกับสามีและพ่อแม่ ลูกสะใภ้ต้องกินข้าวในห้องครัวเท่านั้น ไม่สามารถร่วมโต๊ะได้ ระหว่างกินข้าวลูกสะใภ้ต้องคอยดูแลจนสามีและพ่อแม่กินอิ่ม สาเหตุที่ทำอย่างนี้ โดยปกติแล้วคนทั่วไปมักเข้าใจว่าเป็นสถานภาพของสตรีและบุรุษไม่เท่าเทียมกัน แต่ที่จริงแล้วการกระทำแบบนี้แสดงถึงความเคารพต่อผู้ใหญ่และสามี เนื่องจากสังคมไทได้คงถือผู้ชายเป็นใหญ่ เป็นผู้นำของครอบครัว แต่ผู้วิจัยมีความคิดเห็นต่างออกไปว่าที่เป็นเช่นนั้นอาจเป็นเพราะกังวลว่าพ่อสามีอาจมีความคิดที่ไม่สมควรและการกระทำที่ไม่เหมาะสมต่อลูกสะใภ้ ดังนั้นลูกสะใภ้ต้องหลีกเลี่ยงที่จะอยู่ต่อตามลำพังกับพ่อสามี นอกจากนี้แล้ว ในสังคมไทได้คงเมื่อลูกชายได้แต่งงาน พ่อก็จะไม่สามารถเข้าห้องนอนลูกชายอีกโดยเด็ดขาด ส่วนหน้าที่ของลูกสาวคือ หลังจากลูกชายแต่งงานแล้ว ลูกสาวของครอบครัวก็จะไม่มาร่วมโต๊ะอาหารกับพ่อแม่ เป็นเพราะกลัวลูกสะใภ้รู้สึกโดดเดี่ยว จึงให้ลูกสาวไปเป็นเพื่อนพี่สะใภ้

ในนิทานพื้นบ้านที่รวบรวมมานั้นยังสะท้อนให้เห็นอีกประเด็นหนึ่งคือ แม่เลี้ยงจะไม่รักลูกเลี้ยง จนคิดจะทิ้งหรือรังแก ทำร้ายลูกเลี้ยง แต่สุดท้ายแม่เลี้ยงเองจะเป็นฝ่ายที่ถูกทิ้งหรือออกหาใจเอง อาทิเช่น ในเรื่อง นกโก้ว และเรื่องแม่เลี้ยง ที่แม่เลี้ยงไม่ดี ไม่รักต่อลูกเลี้ยงเป็นเรื่องที่มีจริง จึงนำมาแต่งเป็นเรื่องเล่า เพื่อเตือนครอบครัวที่เป็นหย่าแล้วแต่งงานใหม่กับคนที่ต่างคนต่างมีลูก สังคมไทได้คงอยากให้ครอบครัวใหม่นั้นรักซึ่งกันและกัน

ภาพสะท้อนประเพณีชีวิตจากนิทานของชาวไทได้คง สะท้อนให้เห็นประเพณีการเซ่นไหว้ผู้ตาย ในสมัยโบราณชาวไทได้คงให้ความสำคัญกับประเพณีการเซ่นไหว้ผู้ตายและสืบทอดมาเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของสังคมไทได้คงจนถึงปัจจุบัน ญาติพี่น้องของผู้ตายรักผู้ตายมาก จึงเชื่อว่าผู้ตายยังไม่ได้จากพวกเขาไป เพียงจากไปอยู่ต่างที่ต่างทาง ซึ่งเป็นที่ที่พวกเขาไม่รู้จัก ดังนั้นพวกเขาจึงนำความคิดความเข้าใจความคุ้นเคยกับการใช้ชีวิตกับผู้ตายด้วยกันตอนที่ยังมีชีวิตอยู่และความรู้สึกของตนมาประกอบเป็นพิธีด้วยการเตรียมของจำเป็นที่ใช้ในชีวิตประจำวันไว้ให้กับผู้ตาย ด้วยมีความหวังว่าผู้ตายซึ่งอยู่ต่างที่ต่างทางจะได้รับความสะดวกสบายเหมือนดังสมัยที่มีชีวิตอยู่ ตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน ชาวไทได้คงมีการดำรงชีวิตแบบนี้กันอยู่ โดยมีประเพณีการเซ่นไหว้ผู้ตายในวันตรุษจีน วันเซ็งเม้งและวันครบรอบวันตาย เป็นต้น

ด้านประเพณีสังคม ชาวไทได้คงต้องการให้เกิดสิริมงคลแก่ผู้อยู่อาศัยและทำให้ผู้อยู่อาศัยในบ้านนั้นร่ำรวย อุดมสมบูรณ์ มีความสุข จึงมีประเพณีการขึ้นบ้านใหม่ นอกจากนี้ชาวไทได้

คงยังให้ความสำคัญกับวันปีใหม่ โดยมีกิจกรรมหลากหลายในงานฉลองวันปีใหม่ จึงมีประเพณีวันสงกรานต์ เพื่อสร้างความเอิกครึกและความสนุกสนาน มีการแต่งนิทานขึ้นมาเพื่อให้ประเพณีนี้มีชีวิตชีวาก็คงด้วย เมืองได้คงเป็นเมืองพุทธ ชาวไทได้คงส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ แสดงให้เห็นว่าชาวไทได้คงจึงให้ความสำคัญกับการทำบุญและการปล่อยชีวิต ประเพณีงานข้าวใหม่ สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของข้าวซึ่งเป็นอาหารหลักของชาวไทได้คง เมื่อมีข้าวใหม่ออกมา ก็จะมีประเพณีการเช่นไหว้ปู่ขวัญข้าว เพราะชาวไทได้คงเชื่อว่า เมื่อทำเช่นนี้แล้วข้าวใหม่ที่น่าไปจำหน่ายจะมีราคาดี และจะมีข้าวไว้รับประทานตลอดไป จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่าด้านประเพณีชีวิตในนิทานไม่ปรากฏประเพณีเกี่ยวกับการเกิด ประเพณีการสมรส และประเพณีการหย่า แต่ไม่ได้หมายความว่าประเพณีเหล่านี้ไม่มี ในสังคมปัจจุบันมีการดำเนินประเพณีดังกล่าวข้างต้นมีอยู่ แต่ได้รับอิทธิพลจากชาวฮั่น ทำให้ประเพณีเหล่านี้มีการปรับตัวไปไม่มากนักน้อย เช่น ในสมัยก่อนหญิงไทได้คงเมื่อถึงเวลาคลอดบุตรคนที่มาช่วยต้องเป็นญาติมิตรหรือบุคคลที่มีประสบการณ์ในการคลอดบุตร หรือบางรายคลอดด้วยตน โดยความช่วยเหลือจากสามีของตน เนื่องจากว่าตนเองมีประสบการณ์ในการคลอดบุตรหลายครั้งมาแล้ว แต่ปัจจุบันก็จะไปคลอดบุตรที่โรงพยาบาลเป็นส่วนใหญ่

ภาพสะท้อนความเชื่อ พบว่า ก่อนที่พุทธศาสนาเผยแผ่เข้าเมืองได้คงนั้น ชาวไทได้คงนับถือความเชื่อเดิมคือ เชื่อเรื่องผี เรื่องฟ้า และเรื่องเงือก ความเชื่อเดิมถือเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นสำหรับชาวไทได้คง ส่วนพุทธศาสนาเป็นวัฒนธรรมภายนอกที่เผยแผ่เข้ามาภายหลัง เมื่อชาวไทได้คงรับพุทธศาสนาเข้ามาแต่ยังนับถือความเชื่อเดิมอยู่ด้วย นับว่าชาวไทได้คงนำทั้งความเชื่อเดิมและความเชื่อศาสนามาปรับเข้าด้วยกันและใช้ในสังคมเดียวกัน ลักษณะนี้ไม่ได้สะท้อนให้เห็นในเฉพาะนิทานเท่านั้น แม้ชีวิตความเป็นอยู่ก็สะท้อนให้เห็นเช่นประเพณีต่าง ๆ เช่น ประเพณีการเช่นไหว้ปู่ขวัญข้าวทั่ว เป็นต้น ชาวไทได้คงมีความเชื่อเรื่องผีสางเทวดาเช่นเดียวกันกับชาติอื่น ซึ่งปรากฏในนิทานพื้นบ้านมากมายหลายเรื่องเช่นกัน ผีในความเชื่อของชาวไทได้คงนั้น สามารถจำแนกเป็นสองประเภท คือ หนึ่ง ผีที่มีลักษณะเป็นเทพผู้สร้างสรรพสิ่ง ในนิทานไทได้คงเรียกผีที่เป็นเทพผู้สร้างนี้ว่า ขุนผีบ้าง ขุนสางบ้าง เจ้าม่านกานบ้าง มีลักษณะผู้เป็นใหญ่ มีอำนาจเหนือกว่า ส่วนประเภทที่สอง เป็นผีหรือเทพที่อยู่ประจำป่า ประจำเขา มีลักษณะแปลงตัวเป็นมนุษย์ได้ กินซากสัตว์หรือมนุษย์เป็นอาหาร เมื่อโดนคนเห็นก็จะตาย ในความเชื่อศาสนา แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าคนไทได้คงในสมัยโบราณเชื่อเรื่องศาสนา เชื่อเรื่องการเวียนว่ายตายเกิด คนเราที่ตายไป

แล้ว ย่อมจะไปเกิดใหม่ ผู้ที่ทำความดีย่อมได้รับผลดีตอบสนองจึงได้สั่งสอนลูกหลานต่อมาให้ยึดหลักการในเรื่องทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว เพราะเชื่อว่าถ้าทำความดี ตายไปย่อมไปเกิดในที่ดี ส่วนผู้ที่ทำความชั่วย่อมได้รับความชั่วตอบสนอง ตายไปแล้วย่อมไปเกิดในที่ไม่ดี นอกจากนี้แล้วยังมีความเชื่อเรื่องสัตว์ ความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความเชื่อเรื่องฝัน ความเชื่อเรื่องชีวิต ซึ่งแบ่งออกเป็นความเชื่อเรื่องมงคล เช่นความกตัญญู การเคารพบรรพบุรุษและอวมงคล เช่นวันกัณฑ์พิบัติ และความเชื่อสิ่งที่ไม่ควรทำ ซึ่งถือเป็นสิ่งที่ไม่เป็นมงคล คนไทได้คงนับถือพุทธศาสนาสืบทอดกันมาเป็นเวลายาวนาน คติธรรมทางพุทธศาสนาได้แพร่กระจายในสังคมไทได้คงอย่างกว้างขวางและฝังอยู่ในจิตใจของคนไทได้คงอย่างลึกซึ้งตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา

ภาพสะท้อนค่านิยม พบว่า ค่านิยมของไทได้คงที่ปรากฏในนิทานมีหลากหลายประเภท ได้แก่ ค่านิยมทางด้านการสั่งสอน ซึ่งมีหลายประเด็น ประเด็นที่หนึ่ง คือในสังคมไทได้คงพ่อแม่หรือผู้ใหญ่ยินยอมประสพการณ์ของตนสั่งสอนลูกหลาน เพื่อให้ลูกหลานหลีกเลี่ยงปัญหาที่เคยเกิดขึ้น ประเด็นที่สอง คือ สั่งสอนว่ารู้จักเป็นคนช่างสังเกตและช่างถาม ตัวของผู้วิจัยก็ได้รับการสั่งสอนจากที่บ้านอยู่เสมอว่า มีตาเอาไว้ดูให้ครบถ้วน มีหูเอาไว้ฟังให้ชัดเจน มีปากเอาไว้ถามให้เข้าใจ นอกจากนี้ยังมี ค่านิยมการยกย่องความขยันหมั่นเพียร ค่านิยมการยกย่องความฉลาด ค่านิยมด้านศีลธรรม เช่น นิยมให้คู่สมรสซื่อสัตย์ต่อกันอย่างมั่นคง สังคมไม่ยอมรับผู้หญิงที่แต่งงานแล้วคบชู้ ค่านิยมไม่ท้อแท้ และมีความตั้งใจ ความมานะ พยายาม และมุ่งมั่น ค่านิยมมีน้ำใจ ช่วยเหลือคนอื่น แสดงให้เห็นถึงความเป็นชาวไทได้คงที่มีความซื่อสัตย์ มีความเมตตา มีน้ำใจคอยช่วยเหลือคนอื่น และค่านิยมการตั้งชื่อคนและชื่อหมู่บ้าน การตั้งชื่อของชาวไทได้คงสะท้อนให้เห็นถึงหลักการมากมายในการตั้งชื่อ อาทิเช่น เรียกตามลำดับพี่น้องตามเพศ เช่น ในเรื่องเหยี่ยวเป่าปี่ ลูกคนโตชื่ออ้ายโก่ล่า น้องชายชื่ออีโก่ล่า สองชื่อนี้เรียกตามลำดับพี่น้องและเรียกตามเพศผู้ชาย “อ้าย ” (ที่หนึ่ง) “อี ” (ที่สอง) บางรายเรียกตามรูปลักษณะของเด็ก เช่น ในเรื่องชายดาบอดและชายขาติด จะเห็นได้ว่าชาวไทได้คงนั้นสนใจในเรื่องการตั้งชื่อ มีเกณฑ์หลากหลายในการตั้งชื่อ เพื่อให้ชื่อแต่ละชื่อนั้นมีความหมายมากขึ้น และอีกประการหนึ่งชื่อของชาวไทได้คงนั้นยังบอกเห็นถึง เพศ ตำแหน่ง หรือความเป็นมาอีกด้วย อาทิ เช่น ชื่อไทได้คงของผู้วิจัย “มู้น” ผู้วิจัยวันขึ้น 15 ค่ำ เดือนสี่ (กุมภาพันธ์) ซึ่งคำว่า “มู้น” แปลว่า กลม วันขึ้น 15 ค่ำ พระจันทร์จะมีลักษณะเต็มดวง เพราะฉะนั้น ผู้วิจัยจึงได้ชื่อนี้มา หรือประเพณีการตั้งชื่อหมู่บ้าน ซึ่งมีกฎเกณฑ์หลายประการในการตั้งชื่อ อาทิเช่น ตั้งชื่อตามวัดที่มีชื่อเสียงในหมู่บ้านนั้น ๆ เช่นหมู่บ้านวอด หมู่บ้านกว้างมู้น ตั้ง

ชื่อตามลักษณะภูมิประเทศของพื้นที่นั้น ๆ เช่น หมู่บ้านลำเลี้ยว หมู่บ้านหลวงเยียง หมู่บ้านลำปาง เป็นต้น

จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ชาวไทได้คงมีอาชีพเกษตรกรรม และรู้จักการถนอมแปรรูปอาหารเพื่อให้มีกินได้ตลอดปี แม้ว่าจะเพาะปลูกไม่ได้ในฤดูหนาวมาตั้งแต่โบราณ มีประเพณีชีวิต ประเพณีสังคม และความเชื่อที่หลากหลาย เช่นเดียวกันกับค่านิยมที่มีหลายอย่าง ทั้งค่านิยมการสั่งสอนด้วยประสบการณ์ ค่านิยมการยกย่องความขยันหมั่นเพียร ค่านิยมการยกย่องความฉลาด รวมถึงการยกย่องคุณธรรม อาทิ เช่น ความซื่อสัตย์ ความขยันหมั่นเพียร ความเมตตา เป็นต้น สะท้อนให้เห็นถึงสังคมชาวไทได้คงว่าเป็นสังคมเกษตรกรรม นับถือศาสนาพุทธเป็นหลัก มีความเชื่อเรื่องผีซึ่งเป็นความเชื่อเดิมประกอบด้วย สรุปได้ว่า นิทานพื้นบ้านสะท้อนให้เห็นลักษณะของสังคมชาวไทได้คงในสมัยโบราณ โดยเฉพาะสังคมชนชั้นสามัญเป็นอย่างดี ซึ่งมีวิถีชีวิต ประเพณี ความเชื่อ และค่านิยมหลายอย่างที่ยังคงมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของชาวไทได้คงในยุคปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาวถีชีวิตไทได้คงในแต่ละด้าน ให้ลึกซึ้ง เช่น อาหาร การแต่งกาย ประเพณี เป็นต้น
2. นิทานพื้นบ้านของไทได้คงหลายเรื่องมีความคล้ายคลึงกับวรรณกรรมไทลื้อ จึงควรศึกษาเปรียบเทียบเพื่อให้เข้าใจในความสัมพันธ์ของวรรณกรรมของไทได้คงกับวรรณกรรมไทลื้ออย่างละเอียดลึกซึ้ง
3. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมพื้นบ้านไทได้คงกับวรรณกรรมพื้นบ้านไทย